

Apologia D. Adriani Vossenholii Dat is Een verantwoordinge tegen de ghene die van hem in een boecxken gheintituleert, Historie ende gheschiedenisse van de verradelicke ghevanckenisse Christophori Fabritii, &c. ghescreven, ende eenen grooten parentesim daer aen ghesaeyt, eñ[de] openbaer in druck diversche reisen (als onbekende verwijgende henne nam?[n]) hebben laten uutgaen.

<https://hdl.handle.net/1874/425991>

100

2

7

APOLOGIA
D. ADRIANI
VOSSENHOLII

Dat is
Een verantvordinge tegen de ghe-
ne die van hem in een boecxken ghe-
intituleert, Historie ende gheschie-
denisse van de verradelicke gheuan-
kenisse Christophori Fabritij, &c.
ghescreuen, ende eenen grooten pa-
rentesim daer aen ghesaeyt, en open-
baer in druck diuersche reisen
(als onbekende versvrij-
gende henne namē)
hebben laten
vvtgaen.

Ghedruckt int Jaer M. D. LXIX.

PSALM. LXIX.

*Die my tonrecht met haet ende nyt veruol-
gen, zijn meer dan de hayren myns hoofts.*

PSALM. LIX.

*Neempt my van mynen viandē vvech mijn
God van de ghene die teghen my zyn opgestaen,
beschermt my.*

PSALM. XXXI.

*Maer ick ô Heere hebbe in v ghehoopt ende
gheseyt, Ghy zijdt mijn Godt, in uwe handt zyn
mijne tijden, verlost my van mijnder vianden
handt, ende van de ghene die my veruolghen.*

Woorreden totten Lefer.

E gratie ende ghenade ons heerē
 Iesu Chrifti sy met v althits Chri-
 stelijcke Lefer/ende de verlichtin-
 ge des heilichs Geestes die v een
 rechtelick oordel vant gheens dat gelesen/
 ghehoort ende geseyt wort/ gheue/ op dat
 hem niemant en besondicht (deurt onrecht
 gheinsormeert te zyn) int diffameren zynē
 naesten. Het welck (Godt betert) dagelijcx
 gheschiet van velen/ niet alleen byden ghe-
 meenē man/ dan ooc in huysen van heerē/
 Vrouwen ende de principaelste vandē Van-
 den/ende dat alleen deurt gheens dat van
 my in de hystoete versierelick ende tonrecht
 is druckelick ende openbaer wtghegeuen/
 endenoch dagelijcx vercocht/ gheleent en
 ghetoont worden/ so dat de listigen Satan
 wel zyn profijt daerin doende is/ ende veel
 (Godt betert) tot achterclap/ schandael/
 haet ende nijt/ loghenen/ iac dock sommige
 tot moordadige seyten te doen worden ge-
 bracht/ &c. Daerom beminde vriendē ende
 vrome Christenen/ ben ick grootelijck ghe-
 drongen ende veroorzaect/ dese myne defen-
 sie te doen teghen dese schrijuers/ die hen-
 tseyt schamen/ ende daerom niet en willen
 bekent zyn/ verswijgende henne namen/ en
 niet tegen den ghepasseerden Christoffel/

4
want ick tegen den selfden gheen actie en hebbe/noch hy tegen my ghehadt/ ouermits wy in gheenen twijfel noch viantschap en zijn gheweest/dan als vrienden int gheuanckenisse deen teghen dander gecommunicert/sulcx dat ick niet en twijfele(indien hy noch int leuen waer)hy soude my seluer ghenoech verantwoorden ende openbaerē/de vzietschap van my hem int gheuanckenisse ghedaen/ende noch al waert te bewijfen niet ander gheuangē/die dien tijt daer waren. Desen Christoffel was een goede man van conuersation/heel suet van woorden/ende niet van sulcker natueren/als dese historisten hem nae geuē/sulcx nae noch breeder sal blycken. Dock en can ick dit der ghemeenten/noch alle de hoofden niet imputeren/ oorsaken haluen/ als dat ick terstont(dese historie int openbaer ghecomen zynde) diuersche bzieuen ghesonden hebbe in der consistozien/die haer noemen der gereformeerder religien/Anno 1565. en wederom Anno 66.(doen hen predicatie in de Nederlanden openbaer was) diuersche bzieuen gepresentert en vrienden aen de hoofden ghesonden/op dat ick doch mocht ghehoort wordē/ende mijn defensie mocht ter audientie comen/ende nu al noch tot desen tijt toe/het selfde almits hebbe doen niet vrienden aen de hoofde versoekē/en noch niet en hebbe geprofitert/noch eenich bescheet

5
scheet noch antwoort cunnen becomeē/daer
wt dat te mercken is/als dat alle de hoofde
oft de gemeente van desen scrīuen niet en
hebben gewoeten/noch hen niet en begees
ren daermēde te moeyen/dan datter som
mige particuliere zyn/die desen grooten pa
rentesin van my in den boeck hebben ghes
saeyt/oft ten minsten dander alsulcken in
formatie ghegeuen/ende alsoaengebacht/
recht oft waer waer gewerft/ &c.

So dat ic noch den doode noch de gehee
le gemeēte en can betichtē/ noch hierin be
grēpē/dan alleen de gene/ diet fameus li
bel hebbē gemaect/ēn doen druckē/ mē hē
fauteurs/dwelc Godt hē wilt vergueē/ēn
tot kennisse hender sonden laet comen/ op
dat sy hen moegen bekeerren/ēn eens ouer
dencken/watten grouwelicken dingen dat
zyn tenemē yemants naē ēn fame/sonder
informatie ēn onderricht te hebben/ recht
oft elcker liber waer sulcx te doen/den ghe
nen die hen den Euangelium berocmen/ge
dencken doch hoe menige leughenen/ach
terclaps ēn verbitterde herten sy gemaect
hebben/deurt onrechtelick scrīuen vā my/
dwelck in dese nauolgende defensie een ye
gelick mach sien/ hoozen/oft lesen/ ēn dan
oordeclenna dat recht ende Christelick is/
Ende wacht v voortāen lieue Christenen/
te geloouen alle dingen/ principalickē daer

den autheur niet en wilt bekend zijn/ ten sy
dat dander partije oock ghehoort worde/
op dz hem niemant en besondighe en Godt
vertoozne/want een achterclapper/ een leu
genaer/ ende quaetspreker en salt rijck der
hemelen niet besitten/ten sy dat hy peniten
tie doe vooz die sonde/ ende zynen naesten
om vergiffenisse bidt. Vier oozsaccken hal
uen hebbe ick tot twee reisen mentie ghe
maect in mijne prognosticatie openbaer
wtghegeuen/als dat ick int gheens dat de
histozie van mijnen persoon tot achterdeel
scrjft/ onschuldich was/ ende dz selfde niet
en soude blycken inder eeuwicheit/ op dat
ter hen so vele menschen aen besondichde/
ende midts dat nu weder op een nieuwe
(hier principael)wozt verhaelt/ ende veel
menschen hem grootelijc daer aen stooten/
ende besondighen/ seggende/ het staet hier
also inder histozien/ ergo/ het is waer/ son
der voozder regardt te nemen/ wt wien dz
compt/ ende wt hoedanighe fondament/ dz
gheromen is alsulcken camerspel/ oft oock
Christelijck is ende den Christenē betarpt
sulcx te doen/ &c. Daerom beminde Vesper/
gheue ic dese mijne defensie noch eens bree
der ende claerder wt/ op dat ick deur mijn
swijghen/ niet en soude oozsacck meer ghe
uen malcanderen de histozie te vertellen/
te toonen vooz te lesen/ ende te leenen tot
Diffo

7
Dif fame ende achterdeel vanden onfchuldige/dwelck een groote sonde is/doet wiet wil/de heydenen onderrichten deen den anderen ende leeren/als datmen vanden absenten niet en sal seggen/dan goet oft swijghen/want hy en can hem seluen niet verantwoozden/hoe veelte meer de Christenē diet expres beuel hebbē eude schuldich zyn te doen/daerom so ist veel meer schadelijck vooz den achterclapper / dant is vooz den ghenen die tonrecht ghediffameert wort/al en bedencket de menighe niet dat sonde is/niettemin en ist sonde vooz Godt / want onwetentheit en excuseert vooz Godt niet/daerom badt Dauid/heere van mijnen verbozghen sonden wilt my verlossen. *Psalms. 19.*

Soo ick nu my in alles wat hier naer volgen sal/onfchuldich bekenne / en nochtans dese dif fame in haren swanck gaet/ende dagelijc vermeerderet/sulcx is my een teecken/dat Godt mi deur zijne vaderliche liefde wilt castijden/in tocht houden / ende my leeren mercken opt gheens dat hy onselfs leert/segghende: Salich zijt ghy als v *Matth. 5.* de menschen versinaden/veruolgen / ende alle quaetteghen v spreken/lieghende/om mijnent wille/ergo/so mach ick met goede reden my verbliden / want mijnen loon *Hebre. 10.* wort my inden hemel groot beloofst. *Aclor. 5.*

Ioan.

Vaet oock bedenckē beminde Vefers/dat ons Ioannesleert/ seggende aldus/ So anders wy wetē dat de werelt geheel in boosheit gestelt is/ en dat hen oordeel valsche en niet nae Godt is/ ende dat haer wijsheit de

Roman. 8.

wijsheit Gods niet en can onderwozpen worden/ daerom en sullē wy der werelt niet ge-

Roma. 12.

lickeformich zyn/ noch haer oordeel voor goet houden. Dan laet ons naeuolgers Christi zyn/ so sullen wy salich zyn/ So nu yemant

1. Petr. 4.

lydt om zynent wille/ die lyde als een Christen/ ende prijse Godt in dien deel.

Daerin wil ons Godt almachtich altijts behulpsich zyn/ en ons geloof dagelick vermeerderen/ op dat wy moghen wederstaen alle aenuechtunge/ deure zynen gheest/ hulpe/ ende bystant hebben/ want wt ons seluē

2. Cor. 3.

en vermoghen wy niet goets ghedencken noch doen/ daerom en salmen alle gheesten

Ioan. 15.

niet gheloouen/ dan aen de wercken proeuē oft sy van Godt zyn/ So is mijn hert grondelick biddē/ als dat een yeder die dese min-

1. Ioan. 4.

ne verantwoordighe sal lesen/ hoozen/ oft sien/ dat sy wil en een goet ooghe hebben/ lesende sonder partyschappe/ sonder haet

oft nūt/ op deen oft op dander sy de te dra- ghene/ dan dat sichteelick en den Christenē

ten besten is/ alleen willen aennemen/ ende dat contrarie is varen laten/ biddende voor

den schuldigen/ dat hē Godt wil zyn herte

rueren/

eueren/ ende tot kennisse zûnder ongerech-
 ticheit b:engē/ op dat hy mach boete doen
 ende salich worden/ daerin so verblidē hen
 die Enghelen inden hemel van eenen son *Lucas. 15.*
 daer die hem bekeert/ also verblijt hem Sa-
 tans geslecht vanden onschuldigen te bla-
 meren/ twist te maken/ ende achterclap te
 doen/ Die dan Gods rîch wilt besîtten/ die
 moet wt des duyuels vlieden/ ende zînen
 raet niet volghen/ Want niemant en can *Matth. 6.*
 Godt ende den duyuel te ghelijck dienen/
 Daerom die wilt salich zîn/ die onderhou-
 de Gods gheboden/ ende laet alles wes te-
 ghen Godt is/ want Christus wilt datmen
 sal zîns hemelschen vaders wille doen/ om *Matth. 7.*
 salich te worden/ nu bidde ic Godt almach- *ÿ 12.*
 tich/ als dat hy alle mijne vianden en venū-
 ders wilt vergeuen henne sonden/ en duer
 zînen gheest wilt tot kennisse hader
 sonden laeten comen ende ons al-
 len/ op dat wy altesamen
 mogen comen in ee-
 nen schacpstal/
 Amen.

Apologia Adriani Vossen-
 holij teghen het ingesaecht parea-
 tesim van zijnen persoon / nomi-
 natim in de Historie van Chri-
 stoffels Smidts / Anno 64. ende
 weder Anno 65. in druck open-
 baer wtghegeuen van som-
 mige onbekēde / ver-
 swijgēde henne
 namen / ꝛc.

In den eerstē somen aen-
 merct het beginsel ende den schoo-
 nen titel / diese scrijuende zijn van
 my ende van eenen anderen vromen Chri-
 stenen / die genoempt wort sulcx hier naec
 volghen wert / aldus begunende:

*Ten anderen isser by hem ghecomen eenen
 grooten montspeelder ende geychelaer, mit name
 Meeſter Adriaen van Vossenholen Medecijn,
 met noch eenen hertneckigen verdraeyden ende
 veruerraden Libertijnschen gheest, &c.*

Nu somen let op dit beginsel / so canmē
 gemercken deur wat gheest sy ghedreuen
 zyn gheweest / ick meene dat Paulus alsulc *1. Cor. 13.*
 he gheesten inder Christelicker liefden niet
 en stelt / daer hy de liefde lauchmoedich
 noempt / noch sy en beuht niemant / sy en
 doet niet oneerlijcx / sy en ghedenct gheen
 quaet / sy en verblift haer niet in ongerech-
 ticheit / maer verblift haer met de waer-
 heit / sy verdraecht gheduldich alle dingē /
 ꝛc. hier doen sy gans contrarie teghen.
Doorts seyt de historie: Dat den gheuanghen
 van dese twee costelycke personagien iammer-
 lyck ghequelt ende ghemolesteert is gheueest,
 bespot, verfoeyt, veroordeelt ghescholden, ghela-
 stert ende verdoempt, ende dat op diuersche ty-
 den, ende dat by also daghelycx vvaer ghetra-
 uelleert, &c. Hier by en is gheen bewijs mer
 allen / hen alleen referrende / op eenen brief
 die de genangen aen hen soude ghescreuen heb-
 ben, daer in by hem seer van ons soude beclaecht
 hebben, welcken brief wel soude dienen daer
 by geset te zyn / en den datum wannec / en
 aen wien hy gescreuen waer / oft zyn hant
 te toonen / ꝛc. dwelc (al hebbe ic verfocht in
 diuersche tūde) niet en is geschiet / daerom
 ist goet te bemercken / dat sy de waerheit
 sparen / want niemant van alle de gheuan-
 ghen sal metter waerheit comen segghen /
 dat ick oyt twislich woozt met Christoffel
 ghehadt

gehadht hebbe/ ick laet dlasteren/dschelden/
 doozdeelen/ende tverdommen staen/dan
 ter contrariē hem dickwils beclaecht heeft
 aen diuersche/dat ick hem so selden besoch
 te/oozsaechen haluen/dat hy vzi tegen my
 was/zijn herte openbaerden/ ende te ken
 nen gaf/ooch raet van my begeerende/na
 denmael hy by experientie mijne hertelics
 heit tot hem hadde geleert/ ende tot ander
 geuangen vander schrift/ want nae dat hy
 ter pijnbaeck was geweest/ ende de cozt sen
 ghecregen hadde/ waert ic vanden Steen
 weerder by hem gebzacht/ om hem behul
 pich in zijner cranchheit te zyn/sulcx ic (son
 der roem geseft) wt medelidē gheerne des
 de/ ende by hem zijnde/ presenteerde hem
 bystant ende mijnen raet/ den welcken den
 armen gheuangen wel wilden accepteren/
 dan claechden/dat hy gheen gelt en hadde
 om al sulcx te mogen betalen/ maer daerop
 ick (in presentie vā vele) wt compassie (dat
 bekenne Godt) sprack totten cranchen ghe
 uanghen (zinnen naem noch niet wetende)
 Minne vziindt om gelts wille en sal v goe
 de hulpe niet gebzeken hier zijn noch goe
 de Christenen diet v om niet al geerne fullē
 doen/daer in de desolaten gheuanghen een
 weinich verblift wert/ ende danctē my/ &c.
 Soo bzacht ick by hem een Cirurgijn die
 hem om niet een ader sloech/ende ick ordi
 neerden

neerden hem eenen dranch van diuersche
 simplicien/ die int gulden Meulenrat ghes
 maect worden/ ende den crancken gegeuen
 sonder zynen oft der gemeentencost/ ende
 ghenas deur Gods hulpe vander cortsen/
 dit gheschiede int beghinsel zynder geuan
 ckenisse. Ende nu desen laster ende mynen *Ironice di-*
 ontvrouwen dienst de geuangen aen my be *Elum.*
 wunden de/ hadt my als dat ichem dickwils
 wilde comen besoecken/ want den tijt valt
 seer lanch vooz de gheuangen altijts alleen
 te zyn/ hebbe ick nu hier so veel quaets in
 ghedaen als men my nae schryft/ dat gheue
 ick eenen yegelijcken leser te oordeelen/ en
 ten is (wt reden voozsz.) de waerheit niet
 ghelijck/ als dat de gheuangen mynder be
 claecht soude hebben/ hem dagelijcx molest
 gheweest te zyn/ daer hÿt hem opt geuanc
 kenisse dickwils beclaechden dat ick so sel
 den hem quam visenterē/ sulcx by de ander
 (dien tijt aldacr zynde) ghenoech can ghes
 uerificeert worden/ principalicken met de
 twee ghesusters wt Vlaenderen geuangen
 zynde/ daer Christoffel dickwils by was/
 om hen van henne opinien te trecken/ &c. en
 noch een van zynder religien Jacques de
 Backer/ met welken ick meer ende dick
 wylde ghesproken hebbe dan met Chri
 stoffel/ dewelcke my niet en ontdancten
 noch ouer my gheclaecht hebben/ dan an
 ders

ders niet/dan my tegen dese historisten des
 fenderen/ &c. doock ten anderen so en ist niet
 verisimile/dat Christoffel van ons also spij-
 tich ende onbescheyden soude ghescreuen
 hebben/ gheuende den naem van verkeer-
 den ende verdraeyden Vossenholen, &c. daer
 hy gheenen twist haet/noch nijt / te vozen
 (myns wetens) op my ghehadt hadde / en-
 de doock dat hy sulcken nature niet en had-
 de/van also ongeregelt te spreken/ hoe veel
 te min te scrijuen/want int scrijuen tempe-
 reert een mensche hem beter dan int diuis-
 feren ende tsamen spreken/ so hy suet ende
 sachtmoedich was/ daerom soo is hijt int
 scrijuen niet min gheweest/sulcx men claer
 bemercken can wt zynen brief/ aen zyn
 viant ende verraderse (soo hy schryft) lan-
 ghe Margriete ghescreuen/ ende in dese
 historie gheset/bemercken can/tot haer en
 schryft hy niet dan ootmoedelick ende son-
 der lasterlycken titel te geuen/ dan noemt-
 se lieue Margriete presenteert zyn lijf en-
 de goet (mocht hyse daermede helpen) vooz
 haer te stellen/badt vooz haer/ &c. Dese is
 zune meeste viant gheweest / nochtans en
 scrijft hy tot haer alsoo niet sulcx dese hi-
 stozij scrijuers van ons doen/ beschuldigen
 ende diffammeren den dooden / nae scrij-
 uende dinghen die hem niet en betaemden
 te doen/ende doock niet ghelooselijck en is/
 dat hijt

dat hÿt gescreuen heeft/want alsulckē aert
 in hem niet en was sulcx wten vooꝛscreuen
 blyct/so laet nu bemercken wt wat grondt
 dat compt het scrijuen van dese historisten/
 ick weet dat ick noeyt sulcx ghedacht heb-
 be/ick laet doen staen/ende indien dat Chri-
 stoffel int leuen waer/hy soude vooꝛ my dit
 seifde doen/ende den laster die der af is ghe-
 comen/ beclaghē ende my excuseren van
 als sulcx nu noch doende zÿn/ die ander ges-
 uangen die van onsen handel opt Steen by
 Christoffels tÿdē wisten/ ende present zÿn
 gheweest/maer het bewÿs compt hen toe
 diet hebben in druck laten wtgaen/ het
 welck sy inder eeuwichheit niet en sullen
 doen cunnē metter waerheit/daer is Godt
 almachtich mijn ghetuyghe af/ ende oock
 ghenoech ander mannen ende vrouwen
 waert noot.

Nu comen sy op mynen persoon alleen/ en
 scrijuen/ Desen Vossenholen heeft vā costuyme
 by de geuangē vāder scrift te gaē, ende besoecht die
 als Inquisiteur, om die van hennen geloof tot on-
 gheloof, ende tot Liberiÿnsche godloosheit te trec-
 ken, &c. **Antwoꝛt:**

Nu aengaende het besoecken de gheuan-
 ghen vander Scrift/ daer was ick toe ghes-
 roepen vander Weerlicke ouerheit/ ende
 vanden gemeenē man/ niet vāder geestelic-
 heit/ noch eenigen Bisscop oft Theologÿns
 vā Doeuen/ dewelcke alleen beroepen ende
 ordi

ordineren de Inquisiteurs/ende en hebben
 noyt eenige weereftliche perfoon daer toe
 genomen hoe veel te min my / Soek soo is
 blyckelich ende warachtich / dat in Szabat
 noyt Inquisitie geweest en is / ergo / aldaer
 gheen Inquisiteurs van doen en waeren /
 ende indien dat ick waer als Inquisiteur by
 de geuangen gesonden geweest / dat en sou-
 den gheensins de Theologyns toegelaten
 noch die van Voenen gedoocht hebbe / noch
 eenige Bisschoppen noch het gheestelike
 hoff daerom so en can sulcx n3 gefondeert
 zyn. Ten tweedende gheuangen te besoe-
 ken / is een werck der liefden des naesten
 den Christenen v3n ende Godt eenen aen-
 genamen dienst / ergo / en behoort men my
 ter oorzaccken vandien niet te lasteren / te
 blameren / noch eenē yegelycken aen te wij-
 sen als een diemen als *slangen fenyn behoort*
te schouwen. midts dat een Godlick werck
 is / ende in hender ghemeente doetmen als
 t3ts het selfde alst hen mach gebeuren / in-
 dien dat ick qualick daer aengedaen hebbe /
 ergo sy vander gelijken oock / die toch alle
 neersticheit doen / iae Christoffel seluer om
 de wederdoopers van henne opinie af te
 brengen / iae scrijuen ooc daer tegens als Cal-
 uinus en ander / ben ic dier oorzaccken hal-
 uen Een Inquisiteur. Libertyn. ende Godloos
verrott lid. so moetē die ooc sulcx zyn / doen
 sy wel /

sy wel/ergo ick vander ghelijcken/ want al
 in een punct staet/ende ick niet anders en
 hebbe gedaen dan die selfde altyts doende
 zyn in dese saecken/ te weten na de gaen
 ontfangen vanden heere/henne voelinghe
 verclaert ende bewesen met de Euangeli-
 sche scrift/ sulcx men sal beuinden in onse
 dispute die ick hier na wt te laten gaen ghe-
 delibereert ben/Ergo om dier oorzacche en
 behoortmen my sulcx sy scrijuen niet te ver-
 oordelen, te verdoemen, ende een Libertijn te
 maeken. Van om dat sy willen Christenen
 zyn/ende daerbeneuen aldusdanigen dingē
 van ons wtgeuen/dwelck toch tegen Godt
 endeden Christenen verboden is / so soude
 hen den naē der Libertijnschappē beter toe-
 comen dan my/om dat sy hen liber te doen
 persuaderen/dwelck Godt verbodē heeft/
 ende geenē Christenen gheoorloft en is te
 doen/dwelck een yeder verstandiger lichte-
 lijck wt dit hen scrijuen bemercken can/
 want sy proberē/lauderē / beschutten en
 defenderē de leeringe ende opinie der we-
 derdoopers de selfde voor oprecht en goet
 houdende/daermede dat sy scrijuen teghen
 my aldus:

Synen naem souden wy gern versveghen
 hebben, maer aengesien dat hy niet op enhoude
 den vvech der vvaerheit te lasteren ende vvel
 die vut de dwalinghe der afgoderijen onvulo-

den zijn te verleiden ende te locken met listi-
 cheit ghelijck, *tSerpent Euam bedrooch, &c.*
 Ick laet nu eenen yeghelicken bedencken
 oft sy hier mede niet en stercken/defende-
 ren/ende voor goet oordeelen alle de genen
 die der Roomscher religien zijn afgeuallen
 voor oprechte Christenen houden/ het zy
 Doopers/ Franckisten/ Libertijnen/ Ada-
 misten/ thuyts der liefden/ia alles watmen
 noemen mach/ tmoet niet hen al recht ghe-
 loouen/niet tegenstaende datter diuersche
 soorten zijn/diuersche opinien ende secten:
 Ist dan al goet/so doen henne eygen hoof-
 den(ooch met my) onrecht/ ende zijn *Con-
 troleurdors* met my/ Want sy scrijuen ende
 leeren teghen de selfde/tae noch de sommi-
 ghe en bekennen die niet voor henne me-
 debroeders/bannense/ ende laten ooch wel
 toe datmense sal dooden die den afgods
 dienst zijn ontvoloden gheweest/ als Serue-
 tum/ &c. Sulcx en hebbe ick noch niet ghe-
 raden noch ghedaen/ Waerom ghy stom-
 me historisten inculpeerdy my die noch nie-
 mants leuen genomen en hebbe/ noch daer
 oorzaecke toe en ben gheweest/ dan con-
 trarie belet hebbe daer ict hebbe connen
 by ghebrengghen &c. meer dan de ghene die
 etlijcke hebben laten dooden: ooch daeren-
 bouen soo schrijuen ende leeren de uwe
 sterche

sterckelick teghen de Doopers / sulcx ick
 oock ghedaen hebbe / en ghedenct ghy niet
 als ghy my om dier oorzsaecten lastert en
 de blameert / dat ghy het selfde uwer ey
 ger ghemeente oock doet die int selfde
 punct met my een dinghen doen / sulcx op
 een ander verhaelt wort / daerom wil ick
 eenen yghelicken v lieden hier in aen wij
 sen ende te oorzdeelen geue wt wat grondt /
 fundament ende wetenschap dat de histo
 risten zijn van my schyjuende : Woorwaer
 diet te recht aenmerct / sy diffameren henne
 religie / ende henseluen niet min dan sy my
 en doen in dit famous libel : want int selfde
 punct / doen sy henne wterste diligentie om
 de Doopers te onderwijfen ende van hen
 ne valsche opinien af te brengen / &c.

Item dat sy bouen ooc stellen tot eenē
 titel oft aendacht dat ic ben een *Controleur*
der, dat mach wel zijn ende bestaen / soo
 verde alst int goede ghenomen ende ver
 staen wort / dat ick de onghefondeerde ver
 leyde ende verkeerde wederghefeit heb
 be / ende alle ongheloofende onrecht ghe
 controleurt / ende alle dinghen naer der
 waerheit hen onderrecht hebbe / & cetera :
 Tot dier oorzsaecten / soo macht wel (ten sy
 ick my verabusere) van hen bouen aen

*Ironice lo
 quor.*

Wij groote

grootelick (soot blijkt) de gherechticheit
 ende waerheit / dan daer wil ict by laten
 vooz dese reyse/ende my genoech zijn laten
 dat ick den Christenen de ooghen op ghe-
 daen hebbe / om hier in de waerheit ende
 de gherechticheit te aensien ende te beken-
 nen wat vooz scrijvers zyn die van onrech-
 ticheit recht oordeelen / ende dat Goddes
 lynch ende recht is / lasteren ende onrecht te
 zijn stoutelijck scrijuen ende wtgheuen son-
 der bewijs oft fundament / Want alle opi-
 nien / secten ende vergaderinghen en zijn
 niet goet / noch henne leeringhe Christus
 ende de Apostelsche rechte leeringe / noch
 fans en maecten dese gheen distinctie noch
 onderscheet welke goet oft quaet zijn / dan
 alleen de Roomsche verworpen sy / ende al-
 le dander sonder distinctie te maecten / ooz-
 delen goet ende vromen Christenen te zijn
 deurt lasteren / schelden ende accuseren /
 datse van my doende zijn / ende scrijuen dat
*ick by de gheuanghen vander scrift gaende, om
 die van haer ghelooue tot onghelooue ende Li-
 berrijnsche Godloosheit trecke, &c.*

Dit scrijuen sy int ghenerael / ende sege-
 ghen daermede toch niet anders / dan al
 watter gheuanghen is gheweest vander
 Scrift / van hoedanighe opinien datse
 oock mochten zijn / dat hen gheloof ende
 opinien

opinionen al zijn goet gheweest / ende tinnen
 Godloos, noch anders niet dan ongheloof, &c.
 niet anders en verstaetmen wt hen schry-
 uen / noch en gheuen anders niet te ken-
 nen / sulcx eeu yeder verstandich Vesper ver-
 staen mach wt henne lasterlycke woorden
 ende wakende droomen / meenende alles
 wat hen lust ende inualt dat recht ende
 waer is / sulcx de sinistre opinions van my
 ghenomen / genoeg bewysende zijn.

Ten derden seyt dese historie twee oor-
 saeken waerom ick de gheuanghen besoch-
 te. Ten eersten *om tijtelicke eere byden men-
 schen te crigen,* sulcx oordeel comt hem als
 leentoe / die een deursliender ende kender al-
 ler herten is / ende niet hen: het is wel ghe-
 bleken hoedanige eere ick daer in gesocht /
 ende dier oorsaecken haluen bydē mensche
 vercreghen hebbe. De doopers en hebben
 voorwaer my gheen eere noch loff nae ghe-
 geuen / alsoo langhe sy in henne opinie zijn
 ghebleuen / noch oock de Monicken ende
 Pastoors die tijt zijnde / dan my ghelastert
 ende voor een ketter gescholden / seggende
 dat ick de gheuanghen van deen secte tot
 dander bracht / ende dat ick stonck nader he-
 relie / ende roock ghelijck een hamme oft
 hespe die seuen weken waer gesoden / ende
 gemaect dat ick niet meer de gheuanghen
 en mocht besochten / noch woꝝdender aen

B ij cloosters

Cloosters ende ander ghemeene poozten gheplect fameuse brieuen/my daerin (sulcx dese historie schryft) vooz een verrader ende de Inquisiteur accuserende. Aldus veruolcht de weerelt den ghenen die met hen niet en is / ende de Godvreesende wilt leuen/ die is niet anders verwachtede dan sulcx my gheschiet is / dan minen prijs/ eere ende beloninghe / verwachtte ick van Godt diens dienaer ick ben/ Dien sy loff/ eer ende prijs/ ende niet my / want hy niet en wilt zyn eere eenen anderen gheuen/ daerom en comt ons die niet toe.

2. Ten anderen seyt dese: *Dat ick sulcx gedaen hebbe om schandelyck ende vuyl ghevoin, blyckende daer by als dat ick ter causen van dien aen de Stadt van Anwerpen ghepresenteert hadde een Requeste om Jaerlycx pensioen wt dier oorsaecken te ghenieten, ende dat ick deur de selfde Requeste vander Stadt pensioen vercreghen hadde, &c.*

Dese tweede oorsaecke is probabel oft dit waer is oft niet/ want sulcx en can niet gheschiet zyn / den Erbaren Raedt der Stadt moester af weten vooz hem ghepresenteert zyn gheweest / my gheaccordeert den pensioen acte daer af ghemaect / ende daer in beuolen den Tresoriers ende Rentsmeesters my den seluen pensioen Jaerlycx wt te

tot te reycken / 7 cet. Nu van Requeste
 noch vant pensioen en weet niemant van
 den staedt der Stadt van Antwerpen te
 spreken/want ick gheen Requeste en heb-
 be ghepresenteert noch doen presenteren
 ter causen van dien noch oyt pensioen ont-
 fanghen / daer in zijn mijn ghetuyghen
 alle de heeren ende Eerbaren staedt dien
 tijt zijnde. Bemerct toch nu Christelicke
 Leser / met hoedanighe stoutheit dit is
 gheschreuen / daer den Eerbaren staedt
 kantschap af moest hebben / ende niet en
 ghedencken dat henneverzuerde leughe-
 nen seer lichtelick connen openbaer ghe-
 maect worden / ende daer deur bekend mae-
 ken wt wat zeld ende puer sy schijvende
 zijn: Nae sulcx dat nu ter tijt noch veel
 henne fauteurs zijnde beschaempt wor-
 den ghemaect / vanden dinghen die in
 den staedt dien tijt der Stadt van Ant-
 werpen waren / als sy pretenderen niet des-
 se hystorie my vooz oft inder presentie
 van hen te inculperen en te lasteren. Maer
 daer den achterclap / den laster ende de leu-
 ghenen willecomen zijn / daer gheeftmen
 dese dingen credijt / ende spelen henne per-
 sonagie also / so dat de vyant lacht ende den
 heiligen gheest bedroeft wort / daerom laet
 sulcx toch niet meer geschieden dz wil ick u

gebeden hebben/want daer en comt noch
 gheen sichtighe / leeringhe noch profijt
 wt. Item ick en hebbe noeyt eenen stuyuer
 profijts ghensten noch vander Stadt van
 Antwerpen / noch vanden gheuanghen/
 noch hennenvrienden / noch van yemanden.
 Hoewel dat my wel is ghepresenteert ghes
 weest vanden vrienden der gheuanghen
 ende ander goede lieden / den welken ick
 totten armen ende tot de Almoesseniers
 wees / om daer henne gauen te gheuen die
 hen Godt int herte sandt / dat oock alsoo
 is gheschiet / ende de Almoesseniers dien
 tijt zünde / mijne ghetuyghen zijn / ende an
 der die de elemosine ghegheuen hebben.
 Maer ick en hebbe vooz my noyt eenen
 penningh (sonder roem ghesproken) willen
 ontfanghen / dan den selfde ghegheuen
 vooz een antwoort / dat Gods woort noch
 zinnen gheest niet en is met ghelt te coo
 pen / dan dat selfde goet dat ick soude
 metten gheuanghen connen doen / dat
 hadde ick om niet ontfanghen / dat selfde
 behoort wederomme alsoo mede ghedeckt
 te zijn / sulcx ons d'Euangelium leert.
 Soois van my den gheuanghen gheghe
 uen sulcx my Godt verleent en gheschone
 ken hadde / te weten / ghetrouwelick mij
 nen arbeit ende onderwijlinghe ghedaen /
 sulcx

Luce 10.

sulcx nae gheleert sal wordē/ ende ooc me-
 de ghedeelt nae mynder macht van mijnē
 armoede/ dat is profijt dat ick ghenoten
 hebbe tijtelick/ dan ick bent noch verwa-
 chtende van mynen hemelschen vader die
 gheen goet en zal ongheloont noch gheen
 quaet onghestraft laten.

¶ Nu om dit te concluderen/ soo ick een ste-
 queste hadde ter causen van dien ouerghe-
 gheuen/ die selfde behoorden hier by ghe-
 stelt te zyn den datum wanneer ghegheue
 ende wat pensioen ick daer op hadde/ maer
 dat waer conste gheweest ouermidts ick
 gheen en hebbe ghepresenteert ter causen
 van dien/ dan wel van andere dingē d con-
 ste *Astronomie* ende *Astrologie* belanghē
 de/ al eer ick opt byde ghenangen opt ge-
 uanckenisse quam/ maer dien tijt dat ic de
 gheuanghen besocht/ en worde my niet ge-
 gheuen in drij Jaren tijts/ dat is verde van
 pensioen te genieten / ter causen van dien.
 Item noch soo hebbe ick die copie vander
 requesten vā my aen de stadt van Antwer-
 penghepresenteert (om de voorberoerde
 causa) met *M. Joost Laurens* (doen dese
 historie eerst wtcomen was) v lieden laten
 presenteren ende doen toonen om dat ghy
 soudt uwe onrecht bekennen/ ende mi met
 vreden laten / dan ghy lieden hebter daer
 nae noch inde tweede editie by ghehangē/

Dat ick gagie oft pensioen op mijne requeste vercreghen hadde, dwelck in deerste editie in margine niet en stont/ doch dat ick de geuangen als Inquisiteur besoecht, en noch my dreyghende Indien ick daer teghen schreef, ghy soue noch veel meer ander saecken aenden dach brengen, ende mijn leuen al breeder ende leuēdiger beschryuē, duwelck ghy laet vut eerbarheyt &c. Dit ister al in dander editie (en noch meer) toegheset/ daer wy zynnder plaetsen af sulen schryuen/wil Godt.

Ten vierden soo segghen sy dat ick my behoorden inder medicynen te moeyen myn huysghesin ende myn seluen te onderuysselen, dan my te moeyen met een sake daer ick gheen verstant afen hebbe, &c. segghende/ *ne sutor ultra crepidam, &c.*

Antwoort/ Ten volcht niet/ dat ick daerom in Theologie ende in dinghen onsen Christelijcken gheloeue aengaende / soude ignorant zyn der cunste der Medicynen haluen mach wel beyde tsamen staen/wat sinte Lucas was ooc eē Medicyn/ sulcx S. Paulus tuycht/was hy daerom gheē Theologijn/ noch oprecht Predicant/ Veeraer/ en Euangelist/en daerom *Sutor ultra crepidam?* wat reden en fundament soude dz zyn?

Item indien ick sulcx waer en sonder verstant yet ghedaen/ oft den gheuangen gheleert

leert hadde/ dat behoorden sy eerst te bewij
sen ende hier by te setten/dwelck int minste
noch int meeste punct niet en is gheschiet/
sulcx de Christenen altyts daer by setten in
wat punct oft artickel dat sulcx gheschiet/
dit en is niet ghedaen van desen/ daerom
machmen bemercken wt wat grondt dat
compt/ende wt hoedanigen fondament dit
schrjuen is comende.

Item noch soo dreicht my de histozie/ dat
sy mijn manere van leuen al breeder souden be-
schrjuen indien ick henne versiert schryuen vve
der leg ghen vville, daer mede my drey ghen
de/op dat ick soude swijghen ende mijn sel-
uen niet en soude verantwoorden/dz vrees-
den sy te gheschieden moeghen/ dan waer
henne saecke recht en waerachtich al wat
sy schryuen/ ten waer van geenen noode te
vreesen vvoor mine defensie/ wāt die recht
doet/die en dert niet vreesen/daer en vree-
se ick hen niet int gheens dat se van my ghe-
schreuen hebben/ oft noch schryuen mogē/
want ick mijn seluen onschuldich bekenne/
laet se schryuen/ segghen wat sy willen en
wat hen lust/sy en hebbens niet al dat sy
begeven/sy drey ghen my grootelyck te diffa-
meren ende meer ander saecken aen dē dach te
brenghē, daer en ben ick niet vvoor verschroc-
kē wetē sy yet/opēbarēt vvoor alles waz waer
is/want mij eere name noch fame en connē
sy

sy niet crencken (Godt sy lof) met de waer
heyt/ende de leughenen zyn tastelijck des
welcke vedunderen altijts den leughener
op den cop/ ende en zyn niet verantwoor-
densweert/ ende beschaempt altijts zynē
meester.

*Ironie di-
ctum.*

Item noch soo dreighen sy mij indien ick
antwoorde ende openbare heune schoone
ende Godtlijcke aenwysinghe onrechte-
lijck ghedaen te zyn ꝛc. soo soudē sy noch
veel ander groue stucken aenden dach bren-
ghen ende mijn leuen breeeder beschrijven/
ꝛc. voorwaer hadden sy yet gheweten/ sy
en soudent niet achter ghelaten hebben:
niet te min en laten sy hen achterclappen
niet ende versteren onghefondecde dingē
ende schandelijcke leughē/waer af ick hier
een oft twee moet verhalen/die my ter ken-
nisse zyn ghecomen/dewelcke gans onchri-
stelijck en wonderbarich verliert zyn/son-
der eenich fundament oft waerheyt heb-
bende/soo dat te verwonderen is vooꝝ diet
hoert/dwelc hier dient verhaelt te zyn/om
te bedencken hoedanigen liefde ende gun-
ste sy my dzaghende zyn/ende wat een nij-
dich mensche niet en can versteren/ opent-
lijck schrijven ende segghen/Te weeten int
Jaer 1568. in Rouembzi/mijn huysvrouwe
reysende (met ander volck) te waghē/hare
niet kennende spracker een vrouwe als dat
ich

ick buyten Szeda te Sinnicken ghewoont
 hadde / aldaer ghetapt hebbende / bozdeel
 ende rauot ghehalden ꝛc. sulcx waer seyde
 de selfde vourve haer van eenen moutma-
 ker van Szeda gheseyt / maer Tantwer-
 pen waer ick verheuen / ende een Inquisi-
 teur gheworden ꝛc. dit is eē eerlijck stuc-
 moghelick dat dese historisten my hier
 mede dreygē / ende een stuc is dat sy om
 beters willen ver swijgē / ende wt eerbaer
 heyt achter ghelaten hebbē te schryuen in
 hen fameus libel. Lieuer hadden zyt my
 al gheschreuen ende deen leughen by dan
 der gheset / soo mocht icker my op wape-
 nen / ende verantwoorden / Neempt toch
 eerst informatie ende setter by den tyt wā-
 neer en uwen naem ꝛc. Dan isser een men-
 sche die mit te Sinnicken heeft ghesien (icks
 laet wonen staen) so beschacmpt my vry /
 ende ghy Moutmaeker van Szeda / ghy
 die dit gheseyt hebt / neempt vry informa-
 tie ghy en woontoch niet wūt af ere
 gyt meer vertelt / en vernceempt beter na
 my / want noyt en isser schoonder versierd
 dinghen geuondē / Godt almachtich wil-
 let hen vergheuen / daer nu alsulcken stuc-
 ken om gacn / daer soudemen wel op die
 maniere stoffs genoeg vinden om een lan-
 ghe Historie van my te schryuen. maer ick en
 vzeese sulcken dinghen niet / indien dattet
 anders

anders niet en mach zijn ende de vijant met
 my moet besich zijn / ick moet ghedult heb-
 ben / want niet langher en cant ghedueren
 dant Godt toe en laet / ende tzal hen suer
 ghenoech opcomen / doet wiet willen / ick
 gheue Godt die wraeck die zalt rechtuerde
 lyck tzijnder tijt wreken en straffen.

6 Ten seften segghen sy / dat sy gherne sou-
 den mynen naem versvveghen hebben dan om
 dat ick niet op en houde, den vvech der vvaer-
 heyt te lasteren, ende veel die vut die d'vvalin-
 ghe der afgoderye onrvloden vwaren te verley-
 den ende te locken met listicheyt, ghelyck het
 serpent Euam bedroech. &c.

Tot noch toe en is van hen niet bewesen
 noch betoont waer in ick yemanden verleit
 gheloeft ende bedrogghen hebbe / dat selfde
 (indien dat alsoo waer als sy schrijuen) be-
 hoorde sy hier by gheset te hebben / oft te
 bewisen henne oplegghen ende accusati-
 en / om dat sy sulcx niet en doen / soo ist merc
 kelyck als dat sy tourecht my diffamerē en
 wt haet en nijt zijn schrijuende / en dat de
 selfde is die hē hier toe ghedrongen heeft /
 en zijn grotelyck hier in verabuseert / oft tē
 minsten ander verabuseren / diet lesen / daez
 sy segghen / dat Gods gheest hen is drin-
 ghende / ende die liefde der waerheyt soo
 sulcx waer is / so is Gods gheest verandert
 in

in d'ynen boosen hatighen ende n'ydighen
 gheest/ sulcx een recht verstandighen God
 vreesende onpartydige oordeeler/ w' henne
 schryuen lichtelycke can bemerckē / en sien
 mach dat meer des boosens geest aert is/
 dan Gods gheests en datse meerder liefde
 hebben totter leughen / dan totter waer-
 heit / tot vyantschap dā tot de liefde en vree-
 de &c. en meer soeckē des boosen vyants eere/
 dan Gods eere / welck oordeel ick den Chri-
 stelycken leser beuolen laet zyn / en oft hen
 nock niet toe en cōpt te bewyisen d'selfde dz
 se schryuen van my / dan om dz sy sulcx niet
 en cōnen doen metter waerheit / soo zal een
 yeder vroom mensche bemerckē en neerste-
 lijk onderzoeken ouerleesen en byder Euā-
 gelische waerheit proeuē de disputationes
 die ick met de gheuangen ghehat hebbe/
 dwelcke int eynde van desen boeck sullen
 ghedruct zyn / op dat de waerheit te beter
 soude aenden dach comen / en een yeder mē-
 sche soude mogen onderzoeken / en daer
 nae oordeelen soot Godtlyck en recht is.

Ten seuensten op de oorsacke dat se my
 zyn blamerende daer sy segghen / datse meer
 regarde behooren te hebben opt gans lichaem dā
 op een verrot lidt. &c.

Bemerct toch beminde Leser / wat dat
 mach gheholpē zyn de ghemeenten d'kercken
 m'zhēne schryuē vā my / voorwaez diet wel
 aen

aenmerct die salt beuinden dat meer hindelijck soude zyn/dā profytich oft die si baer/dā grotelijck dienstbarich en profitabel d' Satans gemeynte/want daer in soo heef tet zijne vruchten oueruloedich ghedaen/ ende al noch daghelijcx doende is (Godt betert) deurt acnwijfen mijns naes midts alle die lasterlijcke woorden ende onghe rechtighe betichtinghe daer wt comende ende ouer al daghelijcx ghesciet &c.

Item datse my een verrot lidt der kercken noemen/ hiermede in dien dat also waer/ so accuseren sy henseluen / ende moestē selfs daer toe causa gheweest zyn/ oorzaken hal uen als dat der kercken dieners hooch be uolen ampt is/ ende (hender offitien hal uen) sorghe moeten draghen voor henne ghemeente ende ondersaen/ dat die niet en verrotten oft verlozen worden/ soot hē nu kennelijck is gheweest mynder bederf fenisse/ soo beueelt hen d'Euangelium/ als dz sy hēnen broeder vīdende sondigēde/ sullen apaert vermanen ende straffen / in dien hy dan niet en wilt hooren en voort gaet in zijne boosheit / soo behoorden sy hem present twee ghetuyghen te vermanen/ ende te straffen nae d'Euangelische leeringhe/ ende dan niet hoorende/ noch hem beterende/ hem ouer te leeren voor de ghemeente.

Nu so en is sulcx gheen van d'zjnen van
 hen aen my ghedaen gheweest/ ergo so ist
 notoir dat sy henne ampt qualijcken ende
 tonrecht bedient hebben/ soo ick ben een
 verrot lidt: Indien sy segghen (alst waer
 is) dat ick van hender ghemeente niet en
 ben gheweest/ so moet onwaerachtich zyn/
 dat sy my naer schryuen vanden lichaem
 een verrot lidt te zyn/ sooder toch maer
 een lichaem en is inder ghemeente Gods.
 Ben ic dan een verrot lidt der kerckē Chri-
 sti: soo moet ick wt hender kercken tot ver-
 rottinge gecomen zyn/ ende wt geen ander
 sooder maer een en is/ dwelche sy segghen
 de henne te zyn: Of ben ick een verrot lidt
 gewoorden buyten henne kerckē/ so en zyn
 sy aent lichaem niet/ want daer et is maer
 een rechte versamelde Christen gemeente/
 wiens hooft Christus is. Nu so ick dan ben
 een verrot lidt des lichaems/ ergo soo en ist
 schryuen ende hen aenwylinghe niet gefon-
 deert/ noch en can niet bestaen anders/ dan
 tot hennen grooten achterdeel ende schan-
 den/ om dat zyt hebben laten verrotten en-
 de niet ghecureert oft henne deuoir soot be-
 hoozt ghedaen &c.

Item ten neghensten so straffen sy my (nae 9
 sy schryuen) na der leeringe Pauli int openbaer. 1. Timo. 5
 Sch lieue vrienden wat moghen dit vooz ver. 246
 C scrijvers

fcehuers ende straffers zijn die Paulū tot
 een voorbeeld nemen en de Prophetē/recht
 oft sy sulcx vanden Apostelen ende Prophe
 ten Gods gheleert hadden/te straffen, te be
 schuldigen, ende openbaer eenen yegelicken aen
 te vvijsen, sulcx sy van my gedaen hebbē/ ick
 meene dat sy de selfde oft diergelijckē straf
 finge/aenwīlinge ende openbare diffama
 tie geschiet (sonder voor gaende vermanin
 ge) leeringe/onderwīlinghe ende kennisse
 vander sacken hebbende/ oft ooc sonder te
 voren daer voor openbaer bekent ende be
 uonden te zijn/weerdich zijn. Want so ye
 mant leeft de plaetse hender aenwīlinghe/
 ia ooc de gansche Bibelsche scrift/ so en sul
 len sy niet beuinden datter yemant op dese
 maniere is opēbaer gediffameert geweest/
 te weten sonder henne seiten ende boosheit
 eerst bekent ende opēbaer gemaect te zijn/
 ende sonder voor gaende informatie ghenō
 men te hebben/ oft sonder vermaent van te
 voren te zijn/ eermense alsoo tracteerden/
 sulcx dese my hier tracteren/ ooc soo en sal
 men niet beuindē als dat de Apostelē noch
 oock de Propheten opt henne namē hebbē
 verswegen en geschaempt voor oft achter
 henne scriuē te settē sulcx dese Apostolē en
 Prophetē doende zijn. Daerō beminde les
 ser aenmerct toch hoedanige naevolghers
 der

Mat. 3. 7.

☞ 23.

2. Timo. 1.

15. ☞ 2. 17.

1. Ti. 1. 20.

Exo. 7. 11.

2. Tim. 3. 8

Actor. 7.

13. 10.

2. Pe. 2. 3.

☞ 1.

der Propheten ende der Apostelē dat sy zyn
 ende wiens beelt sy draghende zyn en naco
 mē. Och heere Godt wat beuinnē men
 ghevalsche apostelen en propheten/ die we
 der Godt en zyn ghebor doende zyn/ dwelē
 ke indien sy hen niet bekeren/ ende versoc
 nen den ghenen dien sy conrecht beschul
 dicht/ eere/ naem/ ende faem benomen heb
 ben/ sal hen de straffe ouer comen die sy den
 onschuldigen op zyn leggēde. oft ten sy dat
 se bewyisen tselfde dat sy van my gescreuen
 hebben/ want narratiē scriuen sy/ sonder
 te bewyisen oft te verificeren/ noch ooc wil
 len bekent zyn/ daerom so comt hen dit
 rechtelick toe/ die boosheit ende ongerech
 ticheit doen/ ende dlicht haren/ dan de waer
 heit en schaempt haer niet/ Ist waer lieue
 scrijvers dat ghy zijdt scrijvende/ waerom
 schaempt ghij v/ ende en wilt v niet bekēt
 maken? Certein doet wiet wit/ ten is niet
 Christelick dan gans onchristelick gedaen/
 ende en is niet excusabel/ noch voor Godt/
 noch voor de werelt/ noch en is noyt vā ee
 nige Christen gedaē oft beuondē datse yet
 zyn narreren oft van yemanden scrijvende
 sonder te segghen/ waer/ wannec/ ende in
 wat dat de delinquant gesaelgeert ende on
 recht gehadt heeft/ noch oock verswegē en
 verholen houdende hentie nomen: daerom

C ij

dat

dat ick verwondert ben datmen alsoo veel
 credijts oft gheloofs heeft ghegeuen / dese
 historie v; incipalicken de wijsse verstandi-
 ge ende eerlicke personen / die hen beroemē
 ghereformeert te zijn inder Christelicker
 religien / ende den Euangelio willen toege-
 daen zijn / &c. Recmpt eens oplicht op de
 Euangelische leeringhe / daer een yeder
 hem op beroempt / ende bemerct toech / oft
 sulcx is den Christenen v; ij te doen / te we-
 ten / te blameren / te lasteren / eere / name en
 fame te nemen aen yemanden / dien v noeyt
 int minste gheoffendeert noch met v ghes-
 proken noch ghehandelt en heeft / in geen-
 der manieren / noch yet bewijst van als
 wat ghy narreert / ende dat selfde noch on-
 bekent doende zijt / dñnen naemen scha-
 mende &c.

Daerom soo ghy Christenen zijdt / en
 schaempt v niet Christelicke dinghen / wt-
 geuende dñnen naem opentlick te beken-
 nen / sulcx den Christenen toebehoort / ende
 bewijst opentlijck dat ghy wtgheeft / ick en
 ben gheen ghewalt hebber noch Tyranne /
 die v met ghewalt soude moghen veruol-
 gen / straffen oft dooden / ende dat ghij wt
 dier vreesen niet en hebt do; uen laten v be-
 kent te maeken. Daerom (nu mijne rechte-
 liche

Icke ende nootelicke defensie tegen v ghes-
 daen) ghelesen hebbende/ bewijst ende be-
 thoont vzelick alles wat ghy weet te be-
 wijzen/ende my rechtelick weet te inculpe-
 ren / doetet vzi sulcx den Christenen be-
 taempt/maer niet als ghy in beyde dese hi-
 stozien gedaen hebt/verswijgende uwe na-
 men/want voorwaer heydenen/ Turcken
 noch Joden en hebben dien gebuyck noyt
 ghehat/dat sy metten naem niet en dorsten
 bekent staen tgh eens dat sy openbaer heb-
 ben late wtgaen/hoe veel te min ghy Chri-
 stenen ende gereformeerde. Tis voorwaer
 eē onperfecte Christelicke reformatie daer
 men op aldusdanige maniere wtgeeft de fa-
 meuse boecken: Daerom wilt v bedencken
 ende v seluen onder soecken wt wat fonda-
 ment dat ghy hebt van my dese clausula oft
 parentesim in dese historie gesaeyt/ ghy eē
 Godt wetet/ende soot metter waerheit be-
 staen can/so betoonet eē wijst my vze eenē
 yegelicken aen/maer niet voor der dan dat
 recht ende de waerheit is/ich wils my dies-
 haluen wel getroosten/eē en schaemys my
 voor Godt noch voor de werelt niet dselvede
 dat ick gedaen eē gesproken hebbe met de
 geuangen vander scrift den tyt miñder be-
 roepinghe/ende in centeecken van dien soo
 geue ick opentlick wt de disputatien die ick

met de gheuanghen ghehadt hebbe/ om
 eenen yeghelijcken Christenen kennelijck
 te maecten/waer mede de selfde van my zū
 vermaent gheweest. So no yemant beuins-
 den can/dat ghylicdēs recht hebt ghehadt
 my dese diffamie te doen/ ac. ende soo dat
 ter yemant met Gods woort my can hier
 in beschuldigen/ ende mijn ongelijck bewij-
 sen/eū waer in ich ghedoolt hebbe cā betoe-
 nen die gheue my sulcx eerst te kinnen/ eū
 soo ic ongelijck hebbe/ oft in eenlijcke punc-
 ten te cozt/ te lanc/ oft te bzeet my hadde
 ontgaen (dat toch can gheschiedē deur ons
 aenghebozē eyghen imperfecte vleschelijc
 ketswachtheyt) soo bidde ick eenen yegelijc-
 ken vromen Christen/ my daer in te onder-
 richten eū te onderwijsen/ ick wil dē Euan-
 gelio eū de waerheit (de vooz God bestaet)
 gheru ghehoorzac zū/ eū myue seplen be-
 kennen/ eū indien daer maen my ghebzeec
 worde gheuonden/ eū niet en wilde hooren
 noch mijn onghelijck bekennē/ naedemacl
 dz my bewesen sal zū eū betaot met Gods
 wortd bīt selfde obstinaet bliuende/dan so
 is vlieden acrt eerst gebozen opbaer van
 my te schrijuen/ ende niet eer. Daerom soo
 sulcx noyt en is ghedaen daer ick nochtās
 alle de disputation/ die ick met de gheuan-
 ghen ghehat hebbe/ ende sy met my/ schrif-
 telijck

telijck hebbe altijts de selfde dialogusse wij
 se de gheuanghen met vijf oft ses maende
 oft tot dat se stozuen oft afquamen/ te lesen/
 te examineren/ ende te bedencken gheghe
 uen/ Iae sy oock vanden steen afghesonden
 gheweest van hen inder ghemeenten/ ende
 wederom ontfanghen/ en tot mijnder hant
 ghecomen/ waert dan gheweest sulcx de
 historie schrijft/ ende ick daerin soude al
 soo Godloos ghehandelt hebben/ men sou
 de wel den punct ten minsten hebben vin
 den connen daer in ick de gheuanghen ver
 leyt ende valscheelijck bedrogen hadde/ en
 hier by verhaelt/ tot verificatie van hemmen
 schrijuen/ daer wt noch te bedencken valt
 met wat waerheyt dat de historisten van
 my schrijuende ende wt welcken fonda
 ment/ Godt willet hen verghenien/ en oock
 alle den ghenē die my ghehaet/ ghelastert/
 gheblameert &c. hebben/ deur tgeens dat
 de histozie is schrijuen van my/ sulcker veel
 zyn (Godt betert) dewelcke ick verhope
 datter veel al tot leitwesen (deur dese mijne
 defensie) sullen comen/ ende Godt om
 ghenade bidden/ het sy wt haet/ oft nijt/
 oft wt simpelheyt gheschiedt/ die ghe
 meynt hebben/ al wat ghedruckt wort/
 dat dat al waer moest zyn/ daerin ick de
 eenuoudighe wil ghewaerschout hebben/

datse alle gheesten niet sculdich en zijn te
geloouē noch alles wat geschreuen oft ge-
dzucht wort/ besonder daert schrijft zynen
meeſter schaempt te noemen ende niet en
is blyckende noch ter kennisse ghecomen/
dat sy schryuen van my.

Vieue vrienden ten is niet al Euangelie dat
men hoozt/ seet/ oft wtgheeft/ daerom wil-
let met wysheyt/ met waerheyt ende on-
derscheet vooz recht/ ende vooz onrecht
houden/ dat ghy leeft/ hoozt oft liet/ op dat
niemand hem en besondige ende in een on-
recht verstant oft meyninghe compt/ *Ex-
pli gratia*/ de gheuanghen hebben eertyts
my vooz ghehouden ende beleden als dat
Christus noch broeders ende vleeschelyc-
ke susters hadde nae hem ghebozen zynde
van zinder moeder Maria/ ende gh'procu-
reert by haer deur Ioseph haren mā deurt
gheens datter int Euangelio staet bewij-

Matth. 12 sende;

Daer de Joden spraken tot Christum also/
Dijne broeders ende susters staen vooz de
doze/ &c. om dattet also gheschzeuen staet/
seyden sy (ghelijck veel van my doēde zyn)
er go tis waer/ niet lettende van wien dat
ghesproken worde/ ende leeren malcande-
ren blasphemie/ ende leughen van tselfde
deur onachsaemheyt en misuerstant dwelc

fr

sy wt der Joden woorden nemen / niet let-
 tende / oft alsoo is te verstaen oft niet / oft
 wiet sprack: der Joden woorden en zijn niet
 voozwarachtich te houden altesamen/als
 daer sy Christum Joseph soon noemē/daer
 sy Christum segghen/ deur den prince der
 duyuelen Heelsebuch ander duyuelen wt
 te werpen. Waer in sy hem tonrecht bescul-
 dichden ꝛc. soudet al daerom waer zijn om
 datter gheschreue staet sodt Schrift luidt:
 voozwaer neent / waer op ick den doopers
 antwozden dat byden Joden eenen ghes-
 bruyck was / datmen broeders ende susters
 hinderen onder den anderen broeders ende
 susters noemden / sulcx wy neuen ende nich-
 ten noemen / op die wyse mochtēt Christus
 broeders ende susters zijn naden vleesche /
 hoewel Christus eē ander antwozde daer
 op gaf seggende: Wie zijn mijn vader / mijn *Matth. 22*
 moeder / mijn suster / mijn broeder / tzijn
 alle / ꝛc.

Dit neemt vooz een Exempel ende lecrin-
 ge om niet vooz waer te houden / al dat ghe-
 sproken ende gheschreuen staet / want het
 can gheschieden als yemant zijnen vyant
 wilt hinder doen beschuldighen / bescha-
 men / ende ander menschen tegen hem ver-
 bittert maechen ꝛc. die en derf anders niet
 doen / dan dese historisten van my doende
 C u zijn /

zijn/ont also hen gramschap/leet/ en boose
 genegentheit te thoonē/en in effect te bren
 ghen/en en worden niet bekennt/en daerom
 en can de beschuldichde hem niet tegen die
 wzenen noch hem defenderen oft verant
 woorden. Tis een listighe practycke/dan
 Godt weet hoe dat hē behaecht: Daerom
 bidde ick noch voor hen dat se Godt wil (in
 dien dat se te bekeeren zijn) deur zynen hei
 ligen geest tot kennisse hender sonden late
 comen en in ghenade ontfangen/de welcke
 zyne vaderlike liefde en groote barmher
 zicheit eenen yegelicken boetuerdigen ge
 loouende belooft ende toegeseyt is deur de
 verdienste zyns lieuen soons ons heerē Je
 su Christi/het welck gunne ons allen de Va
 der/de Soon/ende den heiligen Gheest/
 Amen.

En aendachtinge ende byage des Auteurs tot
 de ghene die van ny zijn geleert ende bekeert
 totter kennisse van Gods woort in geuancke
 nisse/biddende hen om ghetuygenisse der waer
 heyt.

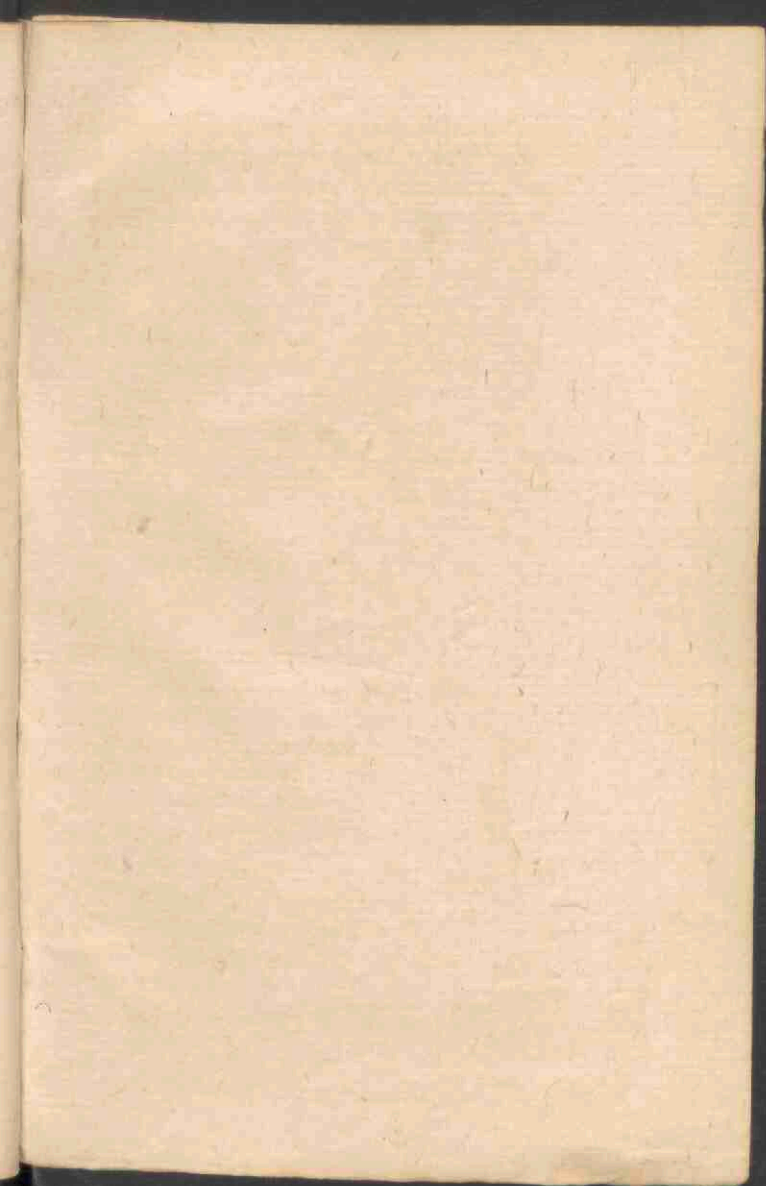
I. THESSAL. II.

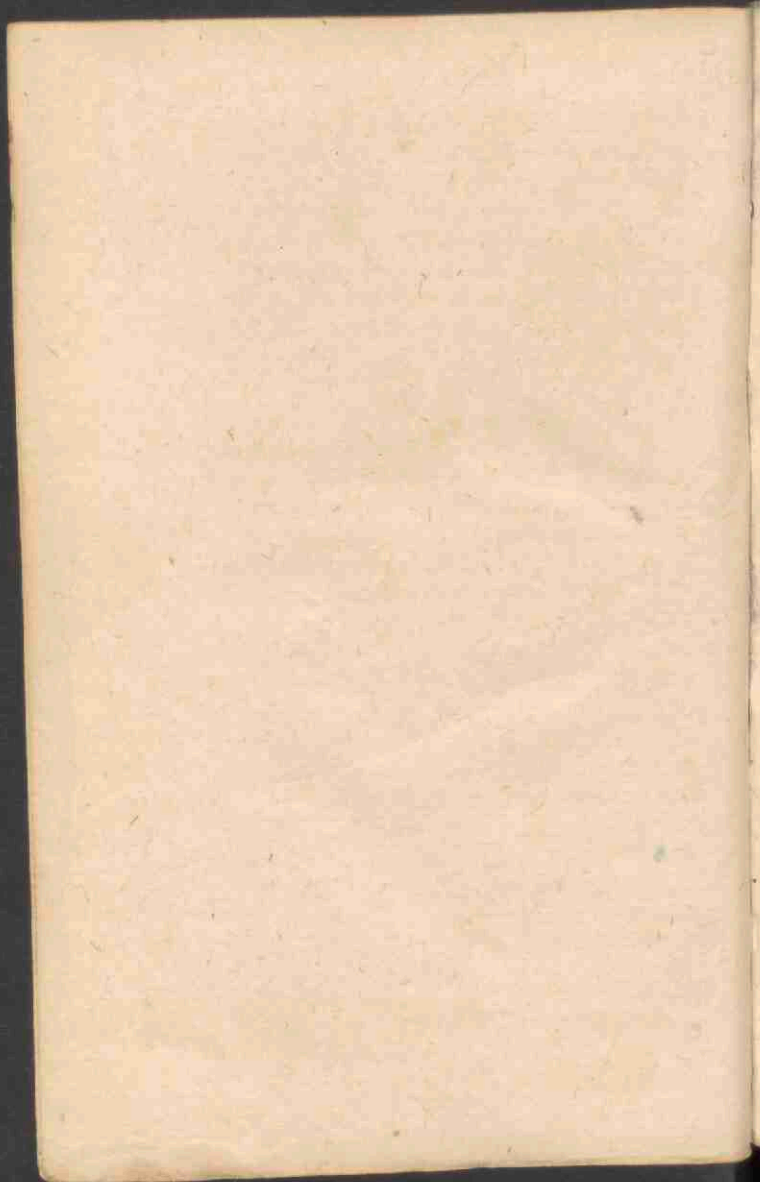
Ende ghy weet ooc lieue broeders en ge
 susters van onsen inganch tot v / dat die
 niet te vergeefs en is geweest/ als wy te vo
 re versmaet waren (gelijck ghy weet) soo
 waren wy noch stout v te seggē dat Euan
 gelium Gods met grooten strydt/ wāt onse
 verma

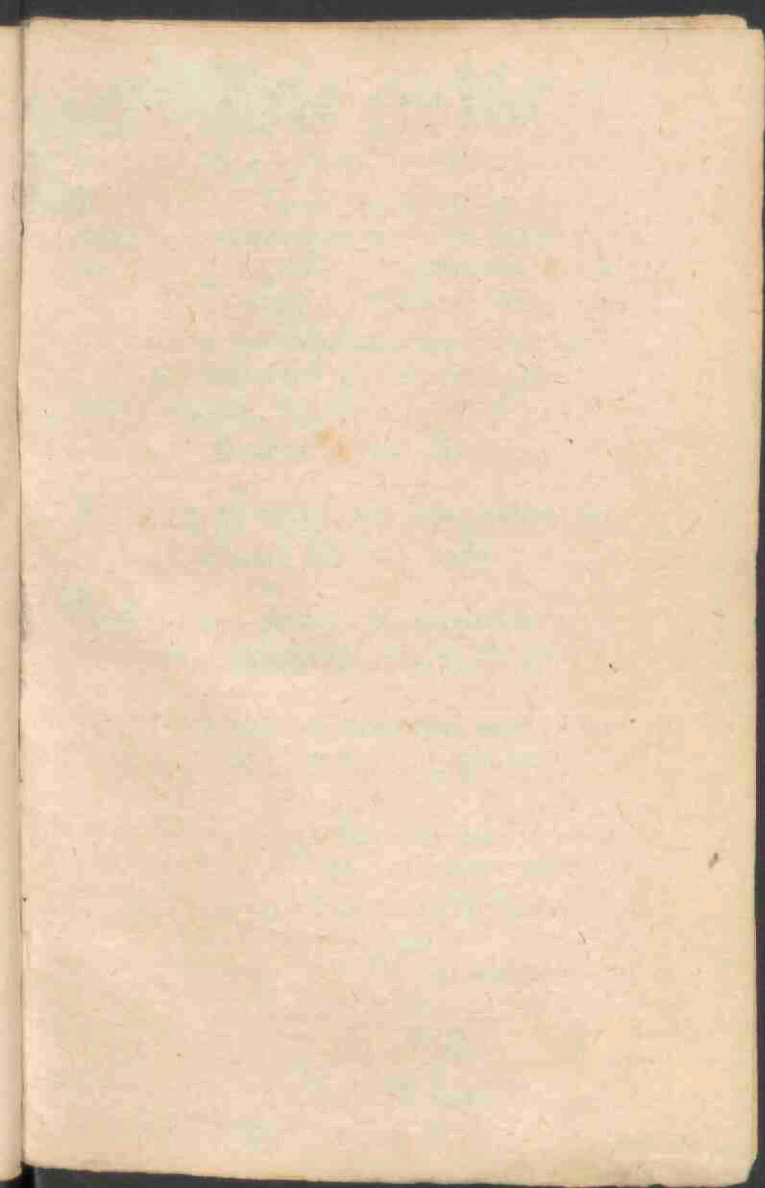
vermaninge en is niet geweest wt dolinge
 noch wt onreiniteit/ noch met listē/ maer
 gelijc wy van God beproeft waren dz ons
 toe betrouwt was v lieden d'Euangelium te
 vercondigē/ also en spraken wy niet als oft
 wy den menschē behagē wildē/ maer God
 die onse hertē proeft/ wy en hebbē noyt n̄z
 geueinsde worden omgegaen (gelijc ghy lie
 den weet) noch na giericheit gesickē/ God
 is dies getuyge: wy en hebbē oock geenen
 prijs gesocht van menschē/ noch van v noch
 vanden anderen/ noch eigen bate/ ꝛc. maer
 wy zyn vziendelick geweest midden onder
 v/ gelijc als een voester haer kinderē voet/
 also hebben wy ons hertenlust tot v gehat/
 v mede te deylen dat Euangelium Gods/ ꝛc.
 Ghi zyt wel gedachtich lieue broeders ons
 arbeids en onse vermoetheits/ want dach
 en nacht arbeiden wy/ ende hebben onder
 ons gehandelt d'Euangelium Gods/ God
 is ons getuyge en ghy lieden/ hoe heilich
 lich/ hoe gherechtelick en onberispelick dat
 wy by v geweest zyn ghelijck ghy ooc weet
 dat wy eenen yegelicken van gelijck een va
 der zyn kinderē vermaent en getroost heb
 ben/ dat ghy d'Euangelium rechtelick sout
 aennemē en werdelicken wandelē soudt/
 na d'Euangelische leeringhe voor Godt/
 doede alle goede vrichtē des geloofs/ scou
 pēde alle afgoderie en ongerechticheit/ ꝛc.

F I N I S.

1864082

OCN 67807170